

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 127/04-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Z. Č., bytom B., zastúpenej ustanoveným advokátom JUDr. L. F., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 128/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 128/99 p o r u š i l základné právo Z. Č., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 128/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. Z. Č. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia Z. Č. v sume 11 070 Sk (slovom jedenásťtisíc sedemdesiat slovenských korún) jej advokátovi JUDr. Ľ. F., Advokátska kancelária, B.

5. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 11 070 Sk (slovom jedenásťtisíc sedemdesiat slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 9. júla 2004 č. k. I. ÚS 127/04-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Z. Č., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej ustanoveným advokátom JUDr. Ľ. F., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 128/99.

Sťažovateľka žiadala vysloviť nálezom, že postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci boli porušené jej vyššie označené základné práva, prikázať

okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov, priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk a náhradu trov konania.

2. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr 3530/04 z 22. septembra 2004 a právny zástupca sťažovateľky písomným stanoviskom k vyjadreniu okresného súdu z 21. októbra 2004.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu boli alebo neboli porušené označené základné práva (I. ÚS 40/02, I. ÚS 38/03, I. ÚS 41/03).

II.

Z obsahu sťažnosti (a jej doplnenia z 26. augusta 2004 vypracovaného právnym zástupcom sťažovateľky) a z k nej pripojených písomných materiálov, zo spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 128/99 a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

Návrh na určenie otcovstva k mal. R. Č., nar. 22. júla 1990, proti V. R. G. žijúcemu v USA, podaný na základe podnetu sťažovateľky Okresným úradom Bratislava II, odborom sociálnych vecí (ďalej len „okresný úrad“), 9. augusta 1999 Okresnému súdu Bratislava II bol 5. novembra 1999 postúpený týmto súdom Okresnému súdu Bratislava III ako miestne príslušnému súdu.

Okresný súd 7. februára 2000 požiadal Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) o rozhodnutie o miestnej príslušnosti súdu na prejednanie predmetnej veci, lebo sťažovateľka má v jeho obvode len prechodný pobyt.

Krajský súd vec vrátil 9. marca 2000 okresnému súdu ako predčasne predloženú, lebo nebol zistený úmysel matky maloletého dieťaťa (sťažovateľky) bývať trvalo na prechodnej adrese a neboli zistené ani príčiny nemožnosti jej bývania v mieste jej trvalého bydliska.

Pohovorom so sťažovateľkou konaným 23. októbra 2000 (predvolania zo 14. septembra 2000 a 26. septembra 2000) okresný súd zistil, že pre nezhody s novým nájomcom bytu, v ktorom mala trvalé bydlisko, bola nútená tento byt opustiť a prechodne sa ubytovala v byte pridelenom jej Magistrátom hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, kde býva už šesť rokov so snahou o trvalý pobyt.

Sťažovateľka 14. novembra 2000 predložila okresnému súdu (na jeho žiadosť z 26. septembra 2000) fotokópie rodného listu maloletého a potvrdenie o príjme 15 USD od odporcu.

Okresný súd 18. apríla 2001 vyzval sťažovateľku, aby v lehote 10 dní oznámila presnú adresu odporcu. Sťažovateľka mu 2. mája 2001 oznámila jeho tri možné adresy (u jeho sestry v Havane, jeho matky v Havane a jeho údajnú adresu v Miami v USA).

Sťažovateľka 23. mája 2002 oznámila ďalšiu možnú adresu odporcu v USA a uviedla aj svoju novú adresu.

Na informatívnom výsluchu (predvolanie z 11. februára 2003) konanom 3. marca 2003 so sťažovateľkou a zástupcom okresného úradu sťažovateľka oznámila, že odporca sa nezdržiava na Kube a vie len španielsky. Okresný súd ju vyzval na upresnenie návrhu vrátane presného označenia mena odporcu.

Dňa 27. februára 2003 bol pripojený súdny spis Okresného súdu Bratislava II sp. zn. Nc 1710/99 (návrh sťažovateľky z 21. januára 1999 na „uznanie otcovstva“ proti odporcovi). Spis obsahoval zápisnicu z informatívneho výsluchu sťažovateľky zo 7. apríla 1999, uznesenie o ustanovení kolízneho opatrovníka pre maloletého R. (okresný úrad) a úradný záznam z 10. decembra 1999 o postúpení veci Okresnému súdu Bratislava III. V návrhu bola uvedená adresa odporcu a pripojená fotokópia rodného listu maloletého R.

Okresný súd 15. októbra 2003 vyzval sťažovateľku, aby v lehote 2 dní „*identifikovala svoju osobu a odporcu dátumom narodenia*“.

Uznesením z 21. októbra 2003 bol nariadený preklad relevantných dokladov do angličtiny tlmočnicou Mgr. M. B. z B.

Dňa 21. októbra 2003 bola vypracovaná výzva odporcovi na vyjadrenie k návrhu a bol ustanovený opatrovník pre maloletého (okresný úrad).

Sťažovateľka 23. októbra 2003 telefonicky oznámila dátum narodenia odporcu.

Okresný súd 4. novembra 2003 predložil tlmočnicike návrh, uznesenie o ustanovení tlmočníka, uznesenie o ustanovení opatrovníka a výzvu odporcovi na vyjadrenie k návrhu za účelom ich preloženia do anglického jazyka.

Vyššie uvedené písomnosti (preložené) boli 21. januára 2004 zaslané odporcovi do USA. Zásielka bola 13. februára vrátená späť ako nedoručená.

Okresný súd 30. marca 2004 vyzval okresný úrad a sťažovateľku na oznámenie adresy odporcu (predpokladanú adresu mu sťažovateľka oznámila 16. apríla 2004).

V čase od 19. mája 2004 do 2. júna 2004 bol súdny spis sp. zn. 7 C 128/99 na krajskom súde (vybavovanie sťažovateľkinej sťažnosti).

Dňa 16. augusta 2004 bol daný pokyn súdnej kancelárii na opätovné zaslanie zásielky do USA.

Dňa 28. septembra 2004 bol súdny spis sp. zn. 7 C 128/99 predložený ústavnému súdu.

Z prílohy č. 5 k sťažnosti podanej ústavnému súdu (výzva okresného súdu sťažovateľke z 19. apríla 2001 na oznámenie adresy odporcu) vyplýva vedomosť okresného súdu o dátume narodenia odporcu („*v právnej veci navrhovateľa... proti odporcovi V. R. nar. 8. septembra 1958 o určenie otcovstva...*“).

K sťažnosti podanej ústavnému súdu je ako príloha č. 9 priložená sťažnosť sťažovateľky z 18. septembra 2002 na pried'ahy v konaní adresovaná podpredsedovi okresného súdu („*JUDr. K., námestník civilného súdu...*“), ako príloha č. 10 sťažnosť z 5. novembra 2003 a ako príloha č. 11 sťažnosť na pried'ahy v konaní z 24. februára 2004 [vyjadrujúca nespokojnosť nad tým, že jej okresný súd ešte neodpovedal (a ani neurobil opatrenia na urýchlenie konania) na jej už vyššie uvedenú sťažnosť, adresované predsedníčke krajského súdu JUDr. M. Š.].

Podľa odpovede podpredsedu okresného súdu (JUDr. M. K.) z 19. mája 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť z 18. septembra 2002 sťažovateľka sa domáhala nápravy existujúceho stavu konania vo veci sp. zn. 7 C 128/99 podaniami:

„... Dňa 25. 11. 2003 bola predsedníčkou Krajskému súdu v Bratislave postúpená predsedovi Okresného súdu Bratislava III Vaša sťažnosť zo dňa 5. 11. 2003 týkajúca sa prietáhov v konaní uvedenej veci.

Dňa 27. 11 bola Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky postúpená predsedovi Okresného súdu Bratislava III fotokópia Vašej sťažnosti zo dňa 5. 11. 2003 adresovanej predsedníčke Krajského súdu v Bratislave.

Dňa 24. 2. 2004 bola predsedovi Okresného súdu Bratislava III doručená Vaša opakovaná sťažnosť z toho istého dňa týkajúca sa prietáhov v konaní uvedenej veci.

Dňa 29. 3. 2004 bola Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky postúpená predsedovi Okresného súdu Bratislava III Vaša sťažnosť zo dňa 24. 2. 2004 týkajúca sa prietáhov v konaní uvedenej veci, ide o obsahovo identickú sťažnosť doručenú predsedovi Okresného súdu Bratislava III dňa 24. 2. 2004...).

Podpredseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť nezaujal stanovisko k jej opodstatnenosti (pozri nižšie uvedenú odpoveď predsedu krajského súdu).

Predseda krajského súdu v odpovedi z 26. mája 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť z 24. februára 2004 uviedol:

„... konštatujem opodstatnenosť Vašej žiadosti na prešetrenie vybavenia sťažnosti. Podpredseda okresného súdu síce riadne prešetril všetky skutočnosti (§ 23, § 24 zákona) a o spôsobe vybavenia sťažnosti ste boli riadne upovedomená (§ 26 zákona), avšak Vaša sťažnosť nebola vybavená v zákonnej dvojmesačnej lehote (§ 25 ods. 1 zákona) a tiež v odpovedi absentuje jej vyhodnotenie z hľadiska § 17 ods. 1 zákona. Podpredseda okresného súdu uviedol, že zákonná sudkyňa je v súčasnosti práceneschopná, avšak neuviedol, či v predmetnom konaní boli, resp. neboli zistené prietahy. V závere odpovede podpredseda uviedol, že Vašu vec bude vzhľadom k jej predmetu a dĺžke sledovať.“

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 128/99, týkajúcom sa určenia otcovstva a určenia výživného došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“, a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, t. j. práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote.

2. Sťažovateľka považuje predmetné konanie za neprimerane dlhé (v čase podania sťažnosti trvajúce vyše 4 rokov a 7 mesiacov), pretože... *„predmet občiansko - právneho konania vedeného na okresnom súde... nie je právne ani fakticky zložitý. Rozhodne nie je zložitý natoľko, aby odôvodňoval postup okresného súdu, ktorý... nerozhodol vo veci. Navyiac ak sťažovateľka k danému stavu nijakým spôsobom neprispela, pretože... povinnosti jej okresným súdom uložené vždy splnila“*. V jednotlivostiach poukazuje na zbytočné prietahy v rámci konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 128/99, ktorého celkovú dĺžku nepovažuje vzhľadom na obťažnosť prípadu za dôvodnú.

Podľa tvrdenia sťažovateľky *„... okresný súd nekonal od 27. septembra 1999 do 26. septembra 2000, t. j. 12 kalendárnych mesiacov, následne od 23. októbra 2000 do 19. apríla 2001, t. j. takmer 6 kalendárnych mesiacov, od 20. apríla 2001 do 11. februára 2003, t. j. viac ako 21 kalendárnych mesiacov a od 4. marca 2003 do 15. októbra 2003, t. j. 7 kalendárnych mesiacov, čiže spolu 46 kalendárnych mesiacov. Výsledkom postupu (konania) okresného súdu nie je ani po viac ako päť a pol roku rozhodnutie vo veci samej...“*

3. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 22. septembra 2004 k sťažnosti uviedol:

- *k úkonom účastníka: ako vyplýva z faktografie spisu žalobkyňa nedostatočne označila identifikačné údaje účastníkov konania a to bydlisko žalovaného čo tiež viedlo k nedoručeniu zásielky do cudziny*
- *právne vec nemožno považovať za náročnú keďže ide o určenie otcovstva*

- *skutkovo vec náleží medzi náročné, nakoľko k právnemu vyhodnoteniu prípadu je nevyhnutné úplne zistiť skutkový stav veci, keďže ku dnešnému dňu neexistuje súhlasné vyjadrenie domnelého otca mal. dieťaťa, že je rodičom dieťaťa. V konaní bude potrebné preukázať, či žalovaný pozná žalobkyňu či s ňou súložil v rozhodnom čase a po zistení týchto skutočností bude nariadené znalecké dokazovanie, ktoré predpokladá zabezpečenie krvných vzoriek*
- *k úkonom súdu treba poznamenať, že počet vecí vybavovaných sudkyňou predstavuje priemer zaťažnosti sudcu Okresného súdu Bratislava III. K neprítomnosti uvádzanej sudkyňou by som chcel uviesť, že sudkyňa vykonala sťaž na Krajskom súde Bratislava v ňou uvedenom termíne a bola neprítomná z dôvodu pracovnej neschopnosti ako uvádza. Dočasné pridelenie sudkyne na Krajský súd bolo uskutočnené bez súhlasu predsedu súdu, kde ako predstaviteľ štátnej správy súdu som mohol riešiť situáciu len pridelením veci zastupujúcemu sudcovi, bez reálneho dosahu na prejednanie vecí, keďže zastupujúci sudca vybavoval oddelenie rovnakého rozsahu*
- *k priznaniu primeraného finančného zadozúčinenia by som žiadal Ústavný súd o prehodnotenie tejto finančnej čiastky s poukazom na skutočnosť, že k žalobe o určení otcovstva nepristúpila matka ako zákonný zástupca maloletého, ale Okresný úrad Bratislava II - OSV a to až po 9 rokoch po narodení dieťaťa čo dokumentuje nezaujím matky pri riešení otázky otcovstva dieťaťa...“*

K svojmu vyjadreniu predseda okresného súdu pripojil vyjadrenie zákonnej sudkyne k sťažnosti „vedenej pod č. Spr. 3530/2004“ z 10. septembra 2004, v ktorom zadala chronologický prehľad základných procesných úkonov okresného súdu, poukázala na personálne problémy súdu a vysoký nápad vecí (vysokú pracovnú zaťaženosť sudcov). Zdôraznila tiež nutnosť zistenia presnej adresy odporcu vzhľadom na problematiku písomného styku s USA.

4. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu zaujala nasledovné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu:

«... Z listín predložených sťažovateľkou do spisu vedeného porušovateľom (za účelom preukázania bydliska žalovaného) vyplýva, že nemožno jednoznačne stanoviť, že

sťažovateľka nedostatočne označila bydlisko žalovaného a že práve toto označenie viedlo k nedoručeniu zásielky do cudziny. Uvedené navyiac nič nemení na skutočnosti, že porušovateľ až po uplynutí takmer piatich kalendárnych rokov od začatia konania sa prvýkrát pokúsil doručiť návrh na začatie konania žalovanému na vyjadrenie...“

K obrane okresného súdu (personálne problémy) sťažovateľka uviedla, že:

„... Uvedené skutočnosti sú irelevantné a nie je nimi možné ospravedlniť dĺžku predmetného súdneho konania, o čom svedčí aj nález ústavného súdu.. (sťažovateľka citovala z nálezu sp. zn. I. ÚS 81/02 pozn.)

... Je absurdné sa domnievať, že súd potreboval 5 kalendárnych rokov na odstránenie nedostatkov návrhu, a to najmä vzhľadom na

- ustanovenie § 43 ods. 1 OSP v znení platnom v čase podania návrhu na začatie konania, podľa ktorého predseda senátu vyzve účastníkov, aby sa nesprávne alebo neúplné podanie opravilo alebo doplnilo; poučuje účastníkov aj o tom, ako treba opravu alebo doplnenie urobiť;*
- ustanovenie § 43 ods. 2 OSP v znení platnom v čase podania návrhu na začatie konania, podľa ktorého ak sa napriek výzve predsedu senátu podanie neopraví alebo nedoplní a v konaní nemožno pre tento nedostatok pokračovať, súd konanie zastaví; o týchto následkoch musí byť účastník poučený;*
- to, že ako z príslušného spisu vedeného porušovateľom vyplýva, sťažovateľka plnila povinnosti porušovateľom jej uložené a reagovala na výzvy porušovateľa na odstránenie nedostatkov, pokiaľ to bolo v jej silách, v porušovateľom stanovenej lehote, a teda svojím správaním nespôsobovala prieťahy v predmetnom súdnom konaní.“*

Z vyjadrenia ďalej vyplýva: «Pre posúdenie, či nebolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, je irelevantná skutočnosť, ktorá z oprávnených osôb a kedy podá návrh na začatie konania.

Napriek uvedenému si sťažovateľka dovoľuje poukázať na svoje podanie adresované Okresnému súdu Bratislava II z 20. 1. 1999 nazvané „Podanie návrhu na uznanie otcovstva“ a nachádzajúce sa v príslušnom súdnom spise vedenom porušovateľom a tiež na vysvetlenie uviesť, že nepodala návrh na určenie otcovstva skôr z dôvodu, že verila, že sa

vec vyrieši mimosúdnou cestou vzhľadom na to, že žalovaný bol s ňou aj s maloletým v kontakte prostredníctvom telefónu a elektronickej pošty a sporadicky prispieval na výživu maloletého. Až keď sa na dlhú dobu odmlčal, neodpovedal na listy a telefonáty sťažovateľky a prestal úplne prispievať na výživu maloletého, rozhodla sa pre riešenie veci súdnou cestou.

Prieťahy v predmetnom súdnom konaní sa priamo dotýkajú zabezpečenia výživy maloletého, a preto sťažovateľka nemieni výšku požadovaného primeraného finančného zadostučinenia ďalej upravovať. Maloletým osobám sa má v konaní venovať osobitná pozornosť, čoho dôkazom sú i zmeny v zákone č. 99/1963 Zb. Občianskom súdnom poriadku (ďalej v texte len „OSP“) uskutočnené predposlednou novelou procesného kódexu z roku 2004...»

5. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote garantované v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

5.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania je rozhodovanie o návrhu na určenie otcovstva a určenie výživného, ktoré si svojím charakterom vyžaduje zvláštnu starostlivosť zo strany konajúceho súdu. Ústavný súd je toho názoru, že namietané konanie vzhľadom na jeho predmet a skutkovú náročnosť možno hodnotiť ako zložitú vec, ktorá môže mať vplyv na celkový priebeh a dĺžku konania. V tejto súvislosti prihliadol aj na vyjadrenie predsedu

okresného súdu, že ide o skutkovo náročnú vec, v ktorej ďalší postup súdu závisel od vyjadrenia odporcu žijúceho (zdržiavajúceho sa) v zahraničí a jeho prístupu k predmetu veci. Napriek uvedenému konštatovaniu však ústavný súd s prihliadnutím na doterajší priebeh konania (pozri bod II tohto rozhodnutia) dospel k záveru, že tieto okolnosti nemôžu ospravedlniť celkovú doterajšiu dĺžku predmetného konania.

5.2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

Sťažovateľka sa o priebeh konania aktívne zaujíjala (o čom svedčí aj dožadovanie sa zrýchlenia postupu konania vyššie uvedenými sťažnosťami), promptne reagovala na výzvy súdu a spolupracovala s ním v rámci svojich možností (plnenie požiadaviek súdu).

5.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľkou namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej dobe (od 5. novembra 1999, keď bola vec postúpená okresnému súdu) došlo k priet'ahom v konaní v dobe:

- od 5. novembra 1999 do 14. septembra 2000 (predvolanie sťažovateľky na výsluch), t. j. v trvaní vyše desiatich mesiacov,
- od 23. októbra 2000 (informatívny výsluch sťažovateľky) do 18. apríla 2001 (výzva okresného súdu sťažovateľke na oznámenie presnej adresy odporcu), t. j. takmer šesť mesiacov,
- od 2. mája 2001 (reakcia sťažovateľky na výzvu okresného súdu) do 11. februára 2003 (predvolanie sťažovateľky na ďalší informatívny výsluch), t. j. vyše dvadsaťjeden mesiacov a
- od 3. marca 2003 (informatívny výsluch sťažovateľky) do 15. októbra 2003 (ďalšia výzva okresného súdu sťažovateľke), t. j. vyše sedmich mesiacov.

Vyššie uvedené obdobia (spolu v trvaní troch rokov a štyroch mesiacov) s prihliadnutím na skutočnosť, že samotné konanie o určenia otcovstva na okresnom súde doteraz trvá štyri roky a jedenásť mesiacov, kvalifikuje ústavný súd ako výrazný priet'ah v konaní zavinený postupom okresného súdu.

Uvedené obdobie vyše troch rokov, ktoré nebolo závislé od zložitosti veci a ani nebolo vyvolané správaním s'ťažovateľky, bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03) považovať za zbytočný priet'ah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, lebo postup okresného súdu nesmeroval k zabezpečeniu základného účelu ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, t. j. odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorej sa dotknutý účastník konania nachádzal. V tejto súvislosti ústavný súd prihliadol najmä na predmet posudzovanej veci (určenie otcovstva a určenie výživného pre maloletého) a na doterajší postup okresného súdu v ňom (ktorý charakterizujú aj také skutočnosti ako nevytýčenie ani jediného pojednávania, ustanovenie opatrovníka maloletému až 21. októbra 2003, t. j. po takmer štyroch rokoch od začiatku konania na konajúcom súde, prvý pokus o doručenie návrhu odporcovi až 27. januára 2004, opakované zisťovanie už uvedených údajov, neodstránenie nedostatku návrhu už pri prvom informatívnom výsluchu v roku 2000 a pod.).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v poukazovaní na vysoký nápad vecí a personálne problémy ako na dôvod, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezavávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

6. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadné odlišnosti. Konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov znamená teda v okolnostiach prípadu aj konštatovanie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

7. V nadväznosti na výrok pod bodom 1 a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

8. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk, a to z dôvodov, že *„V dôsledku nesprávneho a protiústavného postupu okresného súdu je... neprimerane dlhý čas vystavená značnej právnej neistote. Jej maloletý syn trpí, lebo napriek tomu, že už má štrnásť rokov, doposiaľ nebolo určené, kto je jeho otcom, sťažovateľka trpí, lebo trpí jej dieťa... Sťažovateľka sa v dôsledku nečinnosti okresného súdu dostala aj do zlej materiálnej situácie, v ktorej len ona zabezpečuje potreby maloletého dieťaťa.*

Pocity krivdy, zúfalstva, neistoty v tom, kedy sa tento stav odstráni, ktoré sú spôsobené dlhodobým nekonaním (ignoranciou) okresného súdu, sťažovateľka znáša zle.

Negatívne pocity vyvolané postupom okresného súdu spôsobujú sťažovateľke permanentný stres“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v sume 70 000 Sk, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky považuje za primerané.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhoduje o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

9. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania a vyjadrenie z 21. októbra 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za 2 úkony teda predstavujú 9 070 Sk (po zaokrúhlení - § 25 vyhlášky) a spolu s 19 % DPH (1 723 Sk) a s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 11 070 Sk.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenému zástupcovi trovy právneho zastúpenia. Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia (pozri bod 5 výroku tohto rozhodnutia).

10. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2004